Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 471/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Suomeen tuotujen Isis-taistelijoiden mahdollisen turvallisuusuhan kartoituksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Minna Reijosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 471/2020 vp:

Arvoisa ministeri, millaisiin selvityksiin ja kartoituksiin on ryhdytty mahdollisen Isis-taistelijoiden tuoman nykyisen ja tulevaisuuden turvallisuusuhan takia ja onko laskettu sen kustannukset?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomeen on palannut Irakin ja Syyrian taistelualueelta Suojelupoliisin ilmoituksen mukaan 20 henkilöä ennen vuotta 2019. Joulukuussa 2019 viranomaiset avustivat Suomeen Al-Holin leiriltä kaksi pientä lasta. Toukokuun lopussa Suomeen palasi alueelta kolme aikuista ja yhdeksän lasta.

Toiminta palaajien kanssa perustuu yhteistyömalliin, jota on kuvattu raportissa Viranomaisten yhteistyön järjestäminen toiminnassa taistelualueelta palaajien (ml. perheenjäsenet) kanssa (SM julkaisu 11/2017). Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmä hyväksyi raportin huhtikuussa 2017. Toimintamallia on täydennetty konkreettisilla toimintasuunnitelmilla, joita on laadittu kansallisten ja paikallisten viranomaisten yhteistyönä maaliskuusta 2019 eteenpäin.

Al-Holista palanneisiin henkilöihin kohdistuva poliisin vastuulla oleva toiminta perustuu yksilökohtaiseen lähestymistapaan, jossa kunkin palanneen henkilön mahdollisesti aiheuttama uhka arvioidaan tapauskohtaisesti. Sosiaalitoimi vastaa toiminnasta alle 15-vuotiaiden osalta.

Poliisin ennalta estävän toiminnan poliisit ovat olleet yhteydessä Al-Holin leirillä olevien henkilöiden omaisiin Suomessa. Toiminnan tavoitteena on muun muassa kertoa omaisille turvallisuusuhkista tilanteeseen liittyen.

Jokaisesta rikosoikeudellisen vastuuiän täyttävästä (15 vuotta tai vanhempi) alueelta palaavasta henkilöstä tehdään esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 3 §:n 2 momentin tarkoittama esiselvitys. Esiselvityksen tekee keskusrikospoliisi. Mikäli esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin tarkoittama syytä epäillä-kynnys ylittyy, toimitetaan normaaliin tapaan esitutkinta huomioiden sitä ohjaavat esitutkintalain 4 luvussa määritellyt periaatteet. Esiselvityksessä kartoitetaan palaajan roolia mahdollisessa esitutkinnassa. Esiselvityksen jälkeen mahdollisesta esitutkinnan aloittamisesta neuvotellaan valtakunnansyyttäjän toimiston kanssa. Tämä on vakiintunut käytäntö niissä tilan-

teissa, joissa epäilty rikos on tapahtunut ulkomailla. Mahdollisen esitutkinnan valmistumisen jälkeen syyttäjä suorittaa syyteharkinnan itsenäisesti ja riippumattomasti syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 2 luvun 10 §:ssä määritellyn toimivallan mukaisesti.

Poliisihallitus ja suojelupoliisi ovat sopineet toiminnallisesta vastuunjaosta, menettelytavoista yhteistyössä ja tiedonvaihdossa, joka koskee terrorismin torjunnan kohdehenkilöitä ja huolta aiheuttavia henkilöitä. Yhteistyön ja tiedonvaihdon tavoitteena on mahdollisimman ajantasainen valtakunnallinen tilannekuva, jonka perusteella mahdollisia toimenpiteitä voidaan kohdentaa. Toiminnallista vastuunjakoa paikallispoliisin, keskusrikospoliisin ja Suojelupoliisin välillä sekä menettelytapoja ja tiedonvaihtoa koskevaa ohjausta ollaan päivittämässä. Päivitys valmistuu tämänhetkisen arvion mukaan vuoden 2020 aikana.

Suojelupoliisi, keskusrikospoliisi ja paikallispoliisi tekevät kohdehenkilöiden seurannassa tiivistä yhteistyötä ja tekevät kaikkensa erilaisten uhkien torjumiseksi. Avoimissa yhteiskunnissa, toimivaltuudet ja resurssit huomioiden, viranomaisten keinot ihmisten valvontaan ovat kuitenkin rajalliset. Poliisin tehtävänä on puuttua kaikkiin palaavista henkilöistä aiheutuneisiin ja palaajiin, heidän lähipiiriinsä tai muihin toimijoihin kohdistuviin turvallisuusuhkiin. Lisäksi paikallispoliisi osallistuu paikallisiin moniammatillisiin ryhmiin.

Poliisin toimintaan liittyvien kustannusten ennakollinen laskeminen näiden Al-Holin leiriltä palaavien osalta on vaikeaa. Suomessa on Suojelupoliisin ilmoituksen mukaan noin 380 terrorismintorjunnan kohdehenkilöä, joihin kaikkiin kohdennetaan poliisin resursseja. Käytännön toiminnasta saatujen kokemusten mukaan henkilöihin kohdistettava kattava seuranta vaatii resursseja. Edellä mainittu yksilökohtainen lähestymistapa tarkoittaa käytännössä sitä, että kunkin palanneen henkilön tapauksen arviointiin tarvittava henkilötyömäärän ja työajan kohdentaminen vaihtelee. Sama pätee aiemmin mainittuihin esiselvityksiin ja niitä mahdollisesti seuraaviin esitutkintoihin. Paikallispoliisin resursseja tullaan kohdentamaan paikallisesti moniammatillisten ryhmien toimintaan ja muiden viranomaisten tukemiseen mm. asiantuntija-apuun, tilannekuvaan ja uhka-arvioon liittyen.

Kyse on pitkäkestoisesta toiminnasta. Poliisi on yksi toimija laajemmassa kokonaisuudessa ja palaavien henkilöiden tarpeet liittyvät vahvasti myös esimerkiksi sosiaalitoimeen ja erityisesti lastensuojeluun. Asia vaatii vuosien pitkäjänteistä ja suunnitelmallista moniviranomaisyhteistyötä, jonka onnistunut toteuttaminen vaatii riittäviä viranomaisten voimavaroja. Voimavarojen kohdentaminen väkivaltaa ennalta estävään työhön on kuitenkin taloudellisesti kannattavaa, sillä marginalisoitumisella, syrjäytymisellä ja radikalisoitumisella on niiden ehkäisyä selvästi suurempi yhteiskunnallinen hinta.

Helsingissä 26.6.2020

Sisäministeri Maria Ohisalo